

Feeling

01.06.2014
Page: 84-89

Circulation: 113565

841e8b
3368

feeling

'Sopraan Diana trippelt op naaldhakken naar de piano en dan, haar stem... De lucht zindert, ik krijg instant kippenvel'

ACHTER DE SCHERMEN

BAS-BARITON EN
LEERMEESTER
JOSE VAN DAM
GOOIT HEEL
ZIJN LICHAAM
IN DE STRIJD.

BACKSTAGE BIJ DE MUZIEKKAPEL KONINGIN ELISABETH

WARM NEST
VOOR WERELD-
STEMMEN

*In de sprookjesachtige setting van de Muziekkapel neemt grootmeester **José van Dam** jong en ambitieus zangtalent van over de hele wereld onder zijn hoede om hen klaar te stomen voor de Koningin Elisabethwedstrijd 2014.*

DOOR KATHLEEN VEREECKEN. FOTOS: FILIP VAN ROE

Diep verscholen in het groen, op een steenworp van het Zoniënwood, ligt de Muziekkapel Koningin Elisabeth. Een modernistisch - en inmiddels geklasseerd - gebouw, dat dit jaar zijn 75ste verjaardag viert. En dat viert gebeurt uitbundig, maar in stijl, met optredens in operahuizen en concertzalen, en op festivals. Het is een feest van 'intense muzikale emotie', zoals **Bernard de Launoit**, executive president, het omschrijft.

De gedrevenheid van iedereen die met de Muziekkapel te maken heeft, voel je in de juichende slagzin die in elke brochure en op de website te lezen staat: 'This is not a school. It's an experience!'

Het begon allemaal met de muziekminnende **Koningin Elisabeth**, die droomde van een plek waar jonge, talentvolle muzikanten een verdere opleiding konden volgen. In alle rust, en bijgestaan door ervaren meesters in de muziek. De droom werd werkelijkheid: in 1939 richtte ze samen met

violiste en componist **Eugène Isaye** de Muziekkapel Koningin Elisabeth op.

Maar het gebouw werd te klein, en zo werd het jubileumjaar ook het jaar van de grote uitbreiding. Achter het oorspronkelijke pand verrijst nu een nieuwe structuur, die voorlopig ietwat fantasieloos **New Building** wordt genoemd: meer verblijfsmogelijkheden voor de artiesten, meer opleidingsruimtes en een gloednieuwe uitzend- en opnamestudio.

LIEFDE IS... GEËN BOUILLONBLOKJES

Het is een lentedag met zomerse allure. De zon brandt en op het terras geniet een groepje jonge muzikanten van de lunch al fresco. In hun midden: een knappe grijze man, in wie ik meteen de wereldberoemde bas-bariton **José van Dam** herken. Hij gaat me voor naar het hart van de muziekkapel: een hoge zaal met houten lambrisering en visgraatparket. Als er één ruimte de

EEN REUSACHTIG CANVAS ONTHULT HOE DE MUZIEK-
KAPEL ER NA DE UITBREIDINGSWERKEN ZAL UITZIEN.

plechtstatige sfeer van een kapel oproept, is het wel deze. Hier wordt gewerkt in opperste concentratie, hier krijgen muzikale dromen vorm. In het midden hangt een grote kroonluchter, in de hoek staan een paar verloren art-decostoel-tjes. Blikvanger is de vleugelpiano, waaraan concertpianist Adriaan Jacobs plaatsneemt. José van Dam zet zijn kopje koffie behoedzaam op de piano en gaat zitten. De jonge operazangeres Diana Gouglina trippelt op naaldhakken naar de piano en ze overleggen even. De piano zet in en even later galmt Diana's krachtige stem door de ruimte. Haar mimiek en bewegingen zijn die van een volleerde actrice, met het nodige pathos. De lucht zindert, de luisteraar - of deze toch in ieder geval - kan niet anders dan kippenvel krijgen. Voor een leek klinkt het volmaakt, maar voor de grootmeester kan het duidelijk beter. De taal, daar hamert hij op. De taal moet juist zitten! "Ik begrijp dat het soms moeilijk is, maar je moet juist articuleren." Hij beweegt zijn mond, alsof hij knabbelt op een weerbarstig kauwgummetje en beweegt zijn handen ritmisch mee. "Het is niet 'Liebest du', maar 'Liebst du'. En let erop dat je niet 'Lieb ich' zingt. Het is 'Liebe ich'. Liebig, dat zijn bouillonblokjes."

Diana lacht, luistert en zingt. Zonder bouillonblokjes ditmaal.

JOSÉ ZINGT ALLEEN NOG ONDER DE DOUCHE

Na de les praat ik met José van Dam. Drieënzeventig is hij inmiddels, maar je zou het hem niet geven. Zijn eigen carrière nam van bij het begin een hoge vlucht. Die begon, na zijn conservatoriumstudie, in de opera van Parijs, en daarna volgden Genève, Berlijn, Salzburg, Londen, Milaan en New York. De internationale optredens houdt hij sedert een drietal jaar voor bekeken. Er veranderde te veel, en hij had soms zijn bedenkingen bij sommige van die veranderingen. Zingen doet hij alleen nog onder de douche, grapt hij. "Mijn badkamer heeft een uitstekende akoestiek!" Tegenwoordig geeft Van Dam masterclasses, en dat doet hij bijzonder graag.

"Ik wilde al lang lesgeven. Bovendien is het fijn om terug in België te zijn, al werkt het gebekvecht tussen Vlamingen en Walen op mijn zenuwen. Ik begrijp het niet. Het mooie is dat de Muziekkapel

daar totaal van losstaat: het is een internationaal eiland. We zijn één grote, gelukkige familie hier." Dat het operalandschap de laatste decennia grondig veranderd is, geeft hij meteen toe. Er is meer concurrentie, om maar iets te noemen. "Vroeger had je Europeanen en Amerikanen, maar nu zijn er ook heel wat uitstekende Russische en Koreaanse zangers bijgekomen. Tien jaar geleden was het nog moeilijk om een ploegje van twaalf uitstekende zangers bij elkaar te krijgen. Nu lukt dat veel gemakkelijker."

PERSOONLIJKHEID, PASSIE EN AMBITIE

"Ook de rol van de media is veranderd", vervolgt hij. "Die zijn veel prominenter aanwezig dan toen. Daardoor komen jonge zangers behoorlijk onder druk te staan, en soms laten ze zich verleiden tot verkeerde beslissingen. Je wordt gehypet, en dan krijg je als vijftientwintjarige het aanbod om in de Metropolitan Opera van New York te gaan zingen. Zeer aantrekkelijk, maar veel te vroeg voor een jonge stem. Je bereikt het meest door vaker nee dan ja te zeggen."

We hebben het over het verschil tussen een goede zanger en een zanger die wereldfaam kan bereiken. Over het sterrenstof waaruit de echte groten worden gemaakt. Eén ding staat vast: een prachtige stem is een noodzakelijk begin, maar het is niet alles. "Je moet persoonlijkheid hebben, passie en ambitie. En dan wel de juiste ambitie. Kunnen doseren is belangrijk. Je moet letten op wat je eet en hoeveel je drinkt. Je moet discipline hebben, in ruime zin. En je moet goed beseffen dat een persoonlijk leven geen evidentie is. Al vind ik dat we dat ook niet op de spits mogen drijven. Een paar jaar geleden had ik een goede leerlinge, die verteerd werd door twijfel: ze wilde dolgraag kinderen, maar het zingen volledig laten varen, wilde ze niet. 'Als je zo graag kinderen wilt, hou je dan niet in', zei ik. 'Er zijn genoeg voorbeelden van grote operazangeressen met kinderen. Montserrat Caballé heeft er twee'. Het jaar daarop kreeg ze haar eerste kind, en ze zingt nog steeds." Hij maakt een wegwerpbeving met zijn hand en lacht. Straks jureert José van Dam in de Koningin Elisabethwedstrijd voor Zang. "Wilt u zeker schrijven dat hij zijn eigen leerlingen niet zal beoordelen?" drukt pr-vrouw Auriane de Fauconval me bij het naar buitengaan op het hart. "Laat daar vooral geen misverstanden over bestaan. Mijnheer Van Dam is daar uiterst correct in." Bij deze dus.

**'This is not
a school.
It's an
experience!
staat in
elke folder.
En dat
voél je als
je hier
rondloopt'**

ACHTER DE SCHERMEN

KINGA BOROWSKA

'Ik leef me elke keer weer in, wil elke emotie die ik zing, zélf voelen'

Voor de Poolse mezzosopraan **Kinga Borowska** (27) is dit een bijzondere periode. Zij is finaliste in de Koningin Elisabethwedstrijd voor Zang. Verrassend genoeg maakt zij de meest relaxte indruk van de drie zangeressen. "Muziek is een rode draad in mijn leven. Mijn vader speelde klarinet, maar door omstandigheden buiten zijn wil moest hij daarmee stoppen. Al van in mijn kindertijd speelde ik piano en klarinet en zong ik in een koor. Toen ik een jaar of vijftien, zestien was, nam ik mijn beslissing: ik zou muzikant worden. Maar piano en klarinet gaven me stress, vooral wanneer ik voor een publiek moest spelen. Zingen was het enige waar ik nooit nerveus van werd. De keuze lag dus voor de hand. Straks is er de Koningin Elisabethwedstrijd, maar ook daarvoor voel ik voorlopig niets van stress. Die finaleplaats heeft me niet compleet verrast. Vorig jaar heb ik immers aan twee wedstrijden deelgenomen. Ik werd een keer tweede, en ik werd een keer finalist. Het lag dus min of meer in de lijn der verwachtingen. Maar ik blijf rustig. Ik zal het beste van mezelf geven. Meer dan dat kan ik niet doen.

In de Muziekkapel ben ik eerder toevallig terechtgekomen. Ik had er wel al van gehoord, maar heel veel wist ik er niet van. In het laatste jaar van mijn zangstudie deed ik een Erasmussemester aan het Conservato-

rium in Brussel. Mijn coach Italiaans wees me op de audities hier. En zo is de bal aan het rollen gegaan.

Waarom ik zo ontspannen oog? Ik weet het niet. Misschien omdat ik nooit enige druk ondervonden heb, noch van mijn ouders, noch van anderen. Dit is mijn eigen keuze. Vergis je niet: ik ben wel degelijk een perfectioniste en als de dingen niet zo goed gaan als ze moeten gaan, dan enerveert dat me. Maar tijdens het zingen zelf? Tja, ik heb er echt geen magische formule voor.

Zingen vraagt zo veel meer dan stemtechniek. Je moet ook een goede actrice zijn. Dat is geen onoprechtheid. Ik leef me elke keer sterk in, ik wil elke emotie zelf voelen. Bij tragische rollen valt dat soms zwaar, maar voor mij werkt het. Ik stel me nooit tot doel om mensen te ontroeren, om welk effect dan ook teweeg te brengen. Ik denk dat dat de foute insteek is. Ik ben gewoon gek op zingen en ik zing oprecht. Wat dat al of niet met de mensen doet, is het gevolg daarvan. **Eigenlijk heb ik weinig concrete ambities. Ik stel me niet tot doel om in dat gerenommeerde operahuis te zingen of in die prachtige concertzaal.** Ik heb niet eens de ambitie om de allerbeste te zijn. Laat me mijn eigen gang maar gaan, laat me doen wat ik kan. Ik wil gewoon zingen." ▶

ACHTER DE SCHERMEN

DIANA GOUGLINA

'Je kunt wel werken als een gek, maar het is het publiek dat je tot een zangeres maakt'

De Bulgaarse **Diana Gouglina** (23) is de jongste van de drie, maar heeft een brandende ambitie.

"Mijn moeder is violiste, mijn stiefvader cellist. Toen ik anderhalf was, verhuisden we naar Caïro. Daar bracht ik mijn jeugd door, en daar leerde ik ook Arabisch. Daarna ging ik in Londen en Genève studeren, en nu dus in België.

Als kind woonde ik alle repetities van mijn ouders bij, zes uur per dag. Ik zong mee, en het viel mijn moeder op dat ik een goed muzikaal gehoor heb. Op dat moment was ik nog maar zeven. Zij heeft me leren vioolspelen en later is daar piano bijgekomen. Op school verveelde ik me dood. Ik bleek hoogbegaafd, dus haalde ik via een bijzondere studiemethode op mijn dertiende mijn diploma middelbare school.

Er waren zo veel dingen die ik wilde worden, maar het werd toch de muziek. En als ik eenmaal voor iets gekozen heb, wil ik er keihard voor werken. Zingen, maar ook je talen perfectioneren, is belangrijk. Je zingt geen Duits zoals je Italiaans of Frans zingt, om maar iets te noemen.

Mijn keuze voor de Muziekkapel heeft één grote reden: José van Dam. Hoe vaak heb ik niet naar YouTube gekeken om hem te horen en zien zingen. Zo mooi vond ik het. **Toen ik drie**

jaar geleden auditie deed voor een plaats hier, zat José in de jury. Ineens die grote, groene ogen in het echt zien: ik kreeg bijna een paniekaanval (lacht). Maar ik ben toch maar mooi aanvaard.

Onlangs kreeg ik een prachtaanbod: ik mag straks in Montreux *Die Vier letzte Lieder* van **Strauss** gaan zingen. Dat is heel bijzonder, want die muziek geef je normaal gezien niet aan iemand van mijn leeftijd. Ik heb getwijfeld. Ik vroeg me af of mijn stem wel oud genoeg is om dat aan te kunnen, of ik er goed genoeg voor ben. Maar iemand ziet iets in mij, dus wil ik er mijn uiterste best voor doen. Ik ben er mij van bewust dat ik voor de echte melomanen werk. Mijn stem en interpretatie zijn mijn visitekaartje. Ik maak mijn carrière niet. Ik bedoel: je kunt wel als een gek werken - wat ik ook doe - maar uiteindelijk is het het publiek dat je tot een zangeres maakt. Als je geen erkenning krijgt, dan heeft het allemaal weinig zin.

Ik zal mezelf nooit als helemaal geslaagd beschouwen, maar het is zo'n voorrecht om met fantastische namen te mogen samenwerken en aan wedstrijden te kunnen deelnemen. Wat me het gelukkigst maakt? Rollen tot leven brengen, iets unieks toevoegen."

AMALIA AVILAN

'Je moet niet zomaar de diva uithangen. Wat je doet, moet écht en waar zijn'

De Colombiaanse sopraan **Amalia Avilán** (27) bracht haar jeugd op het platteland door. Haar vader was boer, haar moeder kassierster. Al vroeg ontwikkelde ze een passie voor zingen, en dankzij een mecenas uit Singapore kan ze nu een opleiding volgen in België. De lening betaalt ze later terug. Ooit, als haar carrière helemaal van de grond is.

"Mijn vader speelde vaak volksliedjes op zijn gitaar en ik vond het heerlijk om die mee te zingen. Rond mijn zeventiende merkte een leraar op dat ik écht een goede stem had. Ik kon zonder veel moeite opera-achtige stemmen imiteren. Ineens bleek dat ik een keuze zou moeten maken: een traditionele studierichting of muziek. Geen evidente beslissing, maar mijn moeder steunde me volledig. Ze zag ook dat ik niet op mijn plaats zou zijn als ik de rest van mijn leven een kantoorjob zou hebben. Ik was blij met haar steun, maar het heeft me nog meer geholpen om zelf in mijn talent en mijn mogelijkheden te geloven. Ik wist dat er misschien hindernissen zouden opduiken, maar ik heb daar nooit van wakker gelegen. Problemen hoef je pas op te lossen als ze er zijn.

Op mijn 23ste besloot ik de sprong naar Europa te wagen. Hier leeft opera echt. Naar Spanje wilde ik niet; ik wilde naar een land waar ik de taal niet sprak. Het leek me boeiend om cultuurverschillen aan den lijve te ondervinden. Waarom het België geworden is? Omdat dit land écht multicultureel is. Als ik hier rondloop, hoor ik al die verschillende talen. Ik hou van de interactie tussen culturen, van het komen en gaan van mensen van overal ter wereld. Dat deze Muziekkapel zo'n ruime internationale erkenning geniet, is terecht. Hier werkt een sterk team.

Wanneer ik zing, probeer ik een stuk van mijn persoonlijkheid mee te geven. Met de taal van muziek kun je veel vertellen. Er zit drama, tristesse of geluk in. Muziek spreekt de emoties van de mensen aan, ontroert, of zet aan tot beweging. Fijn als je ziet dat mensen met hun voet op en neer wippen wanneer ze naar muziek luisteren, alsof het sterker is dan zichzelf. Misschien is dat wel mijn grootste wens: mensen laten voelen, hen raken en ontroeren. Oprechtheid is daarbij belangrijk. Je moet niet zomaar de diva uithangen. Wat je doet, moet echt en waar zijn. Er is nu wel veel te doen rond de Koningin Elisabethwedstrijd, maar ik denk dat wedstrijden niet het belangrijkste mogen worden in het leven van een zanger. Ik zal altijd blijven beseffen waar ik vandaan kom. Dat ik nu sterk genoeg ben om dit leven en deze studie aan te kunnen, heb ik te danken aan mijn ouders. Aan de geborgen jeugd die ze me gegeven hebben, hun aanmoediging ook. Ik kan altijd naar hen terugkeren. Dat is een geruststellende gedachte. Ik kan niet anders dan glimlachen wanneer ik aan hen denk."

- WWW.MUSICCHAPEL.ORG
- KONINGIN ELISABETHWEDSTRIJD
VOOR ZANG, TOT 10 JUNI IN BOZAR
EN FLAGEY, BRUSSEL, WWW.IMKEB.BE